

RECENZÍÓK

Könyvismertetés: Egészségföldrajz, járványföldrajz, vírusföldrajz – A Covid-19-világjárvány a térbeliség szemüvegén keresztül

Book review: Geography of Health, Geography of Epidemics, Geography of Viruses – The Covid-19 Pandemic from the Point of Spatiality

Ismertető: [Miklósné dr. Zakar Andrea](#)

Ismertetett könyv: Uzzoli, A. (2022): Helyek, terek, régiók a COVID-19-világjárvány árnyékában – Egészségföldrajzi szemelvények. Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Magyar Tudományos Akadémia Kiváló Kutatóhely Földrajztudományi Intézet.
http://www.mtafi.hu/konyvtar/kiadv/pdf/Uzzoli_A_Covid-kotet.pdf

Kulcsszavak: Covid-19; egészségyenlőtlenségek; egészségügy; területi különbségek; egészségföldrajz
Keywords: Covid-19, health inequalities, healthcare, territorial differences, health geography

Az összesen 225 oldalas könyv 207 oldal írott szövegből áll, amely 16 táblázatot és 64 ábrát (grafikonok, térképek) tartalmaz, valamint több mint 400 hivatkozott forrásra épül. A kiadvány – online és nyomtatott formában – az Eötvös Loránd Kutatási Hálózathoz tartozó Csillagászati és Földtudományi Kutatóintézet Földrajztudományi Intézet kiadásában jelent meg, az MTA könyvkiadási támogatási pályázata révén. A könyv címe és előszava is egyértelművé teszi, hogy a Covid-19-világjárvány vizsgálata az egészségföldrajz elméleti ismereteivel és módszertani eszközeivel valósul meg, és elsődleges célja a vírusterjedéssel, a járványdinamikával, valamint a fertőzések és halálozások különbségeivel kapcsolatos térbeli és földrajzi jellemzők tanulmányozása. A tíz fejezet lényegében áttekintést nyújt az új típusú koronavírus-járvány fontosabb egészséghatásainak és egészségügyi következményeinek terüle-

tiségről. Az egészségföldrajzi szemelvények tehát egy-egy fejezet erejéig mutatják be a Covid-19 mint társadalmi és egészségügyi jelenség földrajzi vonatkozásait. A szerző igyekszik az egészséggel és az egészségüggyel összefüggő legfontosabb járványfolyamatok és -jelenségek sokszempontú ismertetésére, de ez minden esetben a területi és földrajzi fókusz előtérbe helyezésével történik meg. Így a járvány és az általa okozott válság összes társadalmi, gazdasági, politikai, kulturális, környezeti stb. hatásainak és következményeinek átfogó értékelése és elemzése nem képezi részét a célkitűzéseknek, ám említésük, felsorolásuk és részleges magyarázatuk mégis érintőlegesen megjelenik az egyes fejezetekben. Az egyes fejezetek tulajdonképpen az egészségföldrajz különféle irányzatainak segítségével foglalkoznak a következő főbb témákkal:

- A Covid-19-világjárvány mint társadalmi jelenség járványföldrajzi értékelése
- Vírusföldrajzi áttekintés a XX. és XXI. század járványairól
- Járványkrónika az új típusú koronavírus-pandémia történetéről
- Földrajzi epidemiológia a világjárvány térbeliségében
- Globális epicentrumok, regionális és lokális területi mintázatok a járványterjedésben
- Járványhullámok Magyarországon – pandémia 6.0
- A hazai Covid-19-halálozás területi különbségei – lakóhelytől is függ az esély
- Az európai és a hazai járványkezelés földrajzi vonatkozásai
- A világjárvány mellékhatásai – példák itthonról és külföldről
- Pandémia után a világ – az egészségügyi rendszer földrajza

A könyvfejezetek nemcsak tematikusan, hanem módszertani értelemben is igyekeznek a járvány sokarcúságát körbejárni. Ugyan az ismeretanyag alapján véve a szakirodalmi feldolgozásra épül, de emellett nagy hangsúllyal jelenik meg a különböző médiahírek kiértékelése, a szakdokumentumok tartalomelemzése és a statisztikai adatok vizsgálata. Egyik érdekes rész például a hazai és a külföldi sajtótermékek címlapjainak értékelésével tárja fel a Covid-19-járvánnyal kapcsolatos narratívákat. Figyelemre méltó még a szöveghő, amely összegzi a mindennapi kommunikációnk új szavait és kifejezéseit a pandémiával összefüggésben. Szintén egy újszerű megoldás az egyik alfejezet, amely a hazai járványügyi intézkedések kapcsán keresi és tárja fel az országos, regionális és lokális vonatkozásokat, és összegzi ezeket egy táblázatban az állami, önkormányzati és intézményi kompetenciák alapján. De akár említhetjük azt a könyvrészletet,

amely a magyarországi Covid-19-többszörös halálozást kifejezetten a szakértői vélemények – magyarázatok és kritikák – tükrében veszi górcső alá.

A kiadvány illusztrációs háttéranyaga hatékonyan egészíti ki a leírtakat, szemléletesen ábrázolja a vizsgálati eredményeket és látványos adalékul szolgál a Covid-19-világjárvány vizualizációjához. A különféle grafikonok, diagramok, térképek és egyéb piktogramok nemcsak informatívak, de igényesen elkészítettek és szépen kivetelvezettek. Általában a könyv egészéről elmondható, hogy formailag jól szerkesztett és pontosan összeállított, a szöveg gondosan tördelt, így könnyen átlátható a felépítése.

Szintén fontos kiemelni, ahogy a szerző is hangsúlyozza, hogy Magyarországon számos akadályba ütközik a valós járványügyi helyzet felmérése, elsősorban a megfelelő részletezettségű adatok vagy azok területi bontásának hiánya miatt. A vizsgálatok korlátozó tényezőit önálló alfejezet összegzi, és ez így nagymértékben segíti az olvasót az eredmények kiértékelésében. A szerző az új koronavírus-járvány kezdete óta saját adatbázist épített a nyilvánosan elérhető járványügyi adatokból, és azokkal – a lehetőségekhez képesti – széleskörű és komplex analízist végzett a hazai helyzetről, különös tekintettel a területi különbségekre. A könyv egyik erősségének tekinthetők az ezeket a vizsgálati eredményeket tartalmazó fejezetek.

A könyv szerkesztése 2022. szeptember 15-én zárult le, így szükségszerűen a járvány aktuális helyzete már nem követhető a lapjain. A járványtörténet időbeli „korlátja” egyúttal azt is jelenti, hogy az összes poszt-Covid folyamat és jelenség számbavételezése emiatt nem valósulhatott meg. Így például „csak” a lehetséges forgatókönyvek felvázolása történhetett meg arról, hogy milyen jövő létezhet az egészségügy számára a járvány utáni időben. De hogy végül hosszú távon mivel járt

együtt a Covid-19-járvány az egészségügyben és a betegellátásban, az legyen egy következő könyv témája...

AJÁNLÁS A HAZAI SZAKEMBEREK SZÁMÁRA

A bemutatott könyv mindenféleképpen hiánypótló a hazai Covid-19-szakirodalomban, mivel áttekintést nyújt a világjárvánnyal kapcsolatos térbeliség és területiség legfontosabb jellemzőiről és aspektusairól. Ugyan az egészségföldrajz „szemü-

vegén” keresztül értelmezi a szerző a témával – témákkal – kapcsolatos leginkább releváns elméleti előzményeket, kutatási tapasztalatokat, vizsgálati eredményeket, statisztikai adatokat és azok ábrázolását stb., de mindezek hasznos ismereteket és információkat szolgáltatnak az egészségtudomány számára is.

A kiadvány jövőbeli hasznosulását elsődlegesen a felsőoktatásban látom, de egyúttal remek kiinduló alapot is tud nyújtani Covid-19-járvány mint társadalmi jelenség multidiszciplináris értelmezéséhez.

HIVATKOZÁSOK

Uzzoli, A. (2022): Helyek, terek, régiók a COVID-19-világjárvány árnyékában – Egészségföldrajzi szemelvények. Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Magyar Tudományos Akadémia Kiváló Kutatóhely Földrajztudományi Intézet. http://www.mtafki.hu/konyvtar/kiadv/pdf/Uzzoli_A_Covid-kotet.pdf

INFORMÁCIÓK A SZERZŐRŐL

Miklósné dr. Zaar Andrea

Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest

miklosnezakar@kre.hu

CIKKINFORMÁCIÓK

Doi: [10.58701/mej.9690](https://doi.org/10.58701/mej.9690)

Beküldve: 2022. 12. 20.

Elfogadva: 2022. 12. 20.

Megjelentetve: 2023. 03. 06.

Copyright © 2022 Miklósné dr. Zakar Andrea. Kiadó: Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület. Ez egy nyílt hozzáférésű cikk a CC-BY-SA-4.0 licenstszerződés alapján.